

Instytut Pamięci Narodowej - Warszawa

<https://warszawa.ipn.gov.pl/waw/aktualnosci/82785,Pokaz-filmu-Syn-Szawla-w-ramach-przegladu-filmowego-Kino-w-PRL-PRL-w-kinie-Histo.html>
26.04.2024, 19:33

Pokaz filmu „Syn Szawła” w ramach przeglądu filmowego „Kino w PRL - PRL w kinie. Historia XX wieku na taśmie filmowej” - Warszawa, 17 grudnia 2019

W „Kinotece” (w Pałacu Kultury i Nauki, wejście od Al. Jerozolimskich) odbył się pokaz filmu Syn Szawła” w ramach przeglądu filmowego „Kino w PRL - PRL w kinie. Historia XX wieku na taśmie filmowej”. Cykl „Kino w PRL - PRL w kinie. Historia XX wieku na taśmie filmowej” organizują Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Warszawie oraz warszawska KINOTEKA.

KINO W PRL ~ PRL W KINIE
Historia XX wieku na taśmie filmowej

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
Oddział w Warszawie

KINOTEKA

Filmowe wizje losów ludzkich w warunkach ekstremalnych

SYN SZAWŁA

reż. László Nemes, prod. Węgry 2015

Przed projekcją wykład prof. Jerzego Eislera oraz Polska Kronika Filmowa

17 grudnia 2019 (wtorek)
godz. 11:30 – 14:00, KINOTEKA Pałac Kultury i Nauki, Warszawa

POKAZ BEZPŁATNY

Film nominowany i nagrodzony: Oscar za najlepszy film nieanglojęzyczny (2016), Złote Globy (2016), Grand Prix MFF w Cannes (2015), Cezar (2016), BAFTA (2017), Orzeł – Polska Nagroda Filmowa (2017), Goya (2017)

Szczegółowe informacje i rezerwacja miejsc na stronie: www.warszawa.ipn.gov.pl

Temat: Filmowe wizje losów ludzkich w warunkach ekstremalnych

Wykład: prof. dr hab. Jerzy Eisler (IPN, Instytut Historii PAN)

Projekcja: Polska Kronika Filmowa [10 minut] oraz film „**Syn Szawła**”, reż. László Nemes, prod. Węgry 2015 [105 minut]

Film nominowany i nagrodzony: Oscar za najlepszy film nieanglojęzyczny (2016), Złote Globy (2016), Grand Prix MFF w Cannes (2015), Cezar (2016), BAFTA (2017), Orzeł – Polska Nagroda Filmowa (2017), Goya (2017).

„Syn Szawła” László Nemesa to film, który powstał na podstawie tzw. zapisków z Auschwitz, tajnych notatek, które sporządzali kolejni członkowie komanda śmierci. Zależało im przede wszystkim, żeby przetrwała relacja o tym, czym się zajmowali. Do tego właśnie odnosi się pierwsza scena w filmie. W nieostrym ujęciu widać bowiem grupkę powierników tajemnicy Zagłady, którzy za wszelką cenę próbują ukryć swoje świadectwa. Celem wszystkich kronikarzy Zagłady z krematoriów Birkenau było nie tylko upamiętnienie pomordowanych, ale przede wszystkim opis cierpienia ofiar i samych członków Sonderkommando, którzy po wojnie byli wielokrotnie potępiani za to, co musieli robić.

W „Synu Szawła” węgierski reżyser-debiutant zdecydował się ograniczyć obraz mechanizmu fabryki śmierci Birkenau do przestrzeni jednego człowieka – Szawła Ausländera, węgierskiego Żyda. To z jego perspektywy opowiedziana zostanie historia członków Sonderkommando KL Auschwitz-Birkenau na początku października 1944 r.

Szawel wybiera inny sposób upamiętnienia zmarłych i uszanowania ich cierpienia. Po jednej z akcji likwidacji Żydów w komorze gazowej członkowie Sonderkommando słyszą oddech kilkuletniego chłopca. Lekarz SS-man dusi dziecko. Od tego momentu postanawia uhonorować zwłoki syna. Bez względu na konsekwencje. Wraca do narracji rodzinnej. Prawdopodobnie próbuje szaleńczo przypomnieć sobie to, co było przed czasem obozowym. W trakcie wizyty w obozie kobiecym, z którego ma przeschmuglować proch potrzebny do wszczęcia buntu, spotyka kobietę, która mogłaby być jego żoną. Żadna z tych relacji nie jest pewna i też nie ma to żadnego znaczenia. Każda czynność Szawła zostaje podporządkowana oddaniu szacunku ciału zamordowanego dziecka. I to jest jego bunt, który staje się tak samo istotny jak powstanie całego komanda – jedyne zbiorowe wystąpienie zbrojne w historii tego kompleksu obozowego.

Dla Nemesa istotnym odniesieniem staje się właśnie wątek buntu Sonderkommando krematoriów II i IV, do którego doszło 7 października 1944 r. Reżyser ze współscenarzystką Clarą Royer łączą wspomnienia kilku buntowników. Tak powstają postacie otaczające Szawła. Film metodycznie, konsekwentnie przeprowadza widza przez kolejne progi fabryki śmierci. Od gazowania, krzyków niewinnych ofiar, poprzez mechanizmy pozbywania się zwłok. Nie tylko w piecach krematoryjnych, także w dołach spaleniskowych. Przy opróżnianiu ciężarówek z prochami.

Kamera jest towarzyszem Szawła. Czasami jest subiektywna, najczęściej jednak obserwujemy tył głowy bohatera i to, co dzieje się dookoła. Część obrazów pozostaje nieostra, co jest nowatorskim sposobem oddania wielości relacji – wielości świadectw. Nie ma bowiem jednej konkretnej wersji buntu Sonderkommando. Bezpośredni świadkowie tego wydarzenia nie przeżyli, do czego Nemes też nawiązuje.

Tworząc historię skoncentrowaną na jednej biografii – jednej obserwacji, reżyser łączy kilka wersji. Nie rości sobie prawa do tworzenia obiektywnej, wyczerpującej narracji. Na tym właśnie polega jego nowatorstwo w obrazowaniu Zagłady: nieostrości, ograniczenie pola widzenia, brak dźwięku, dźwięk zastępujący obraz – to sygnały wspomnień niepełnych, najlepiej oddające charakter zapisków z Auschwitz, tajnych notatek, o które tak dbają członkowie Sonderkommando w pierwszej scenie filmu: „Drogi znalazco, szukaj wszędzie, na każdej piędzi ziemi. Pod nią zakopano dziesiątki dokumentów, moich i innych osób, które rzuca światło na wszystko, co się tu działo. Zakopano tu też mnóstwo zębów. To my, robotnicy Kommando, specjalnie rozsialiśmy je po terenie, ile tylko można było, aby świat mógł znaleźć ślady rzeczowe po milionach wymordowanych ludzi. Sami straciliśmy już nadzieję”.

Występują: Géza Röhrig, Levente Molnár, Urs Rechn, Todd Charmont, Sándor Zsótér, Marcin Czarnik, Jerzy Walczak.

[Fragmenty recenzji: J. Ostrowska, Syn Szawła, „Kino” 2016, nr 1]

Kolejne pokazy:

Obraz II wojny światowej w filmie – 21 stycznia 2020

Polska Kronika Filmowa [10 minut]

FURIA, reż. David Ayer, prod. USA, Wielka Brytania 2014 [130 minut]

Film nominowany: Camerimage (2014), National Board of Review (2014).

Występują: Brad Pitt, Shia LaBeouf, Logan Lerman, Michael Peña, Jon Bernthal.

Bohater tragiczny – paradoksy powojennej historii Polski – 24 marca 2020

Polska Kronika Filmowa [10 minut]

NIEWINNE, reż. Anne Fontaine, prod. Francja, Polska, Belgia 2016 [115 minut]

Film nominowany i nagrodzony: Cezar (2017), Orzeł – Polska Nagroda Filmowa (2017), MFF w Valladolid (2017), MFF „Toffest” w Toruniu (2017), MFF w Pune (2017).

Występują: Lou de Laâge, Agata Buzek, Agata Kulesza, Joanna Kulig, Vincent Macaigne, Eliza Rycembel, Katarzyna Dąbrowska, Mariusz Jakus.

Miłość w cieniu „żelaznej kurtyny” – 21 kwietnia 2020

Polska Kronika Filmowa [10 minut]

ZIMNA WOJNA, reż. Paweł Pawlikowski, prod. Polska, Francja, Wielka Brytania 2018 [85 minut]

Film nominowany i nagrodzony: Złota Palma na MFF w Cannes (2018), Oscar (2019), BAFTA (2019), Felix – Nagroda Europejskiej Akademii Filmowej (2018), Złote Lwy na FPFF w Gdyni (2018), Orzeł – Polska Nagroda Filmowa (2019), Cezar (2019), Goya (2019), Srebrna Żaba na Camerimage (2018), MFF w Toronto (2018), National Board of Review (2018), MFF w Gandawie (2018), MFF w Sztokholmie (2018).

Występują: Joanna Kulig, Tomasz Kot, Borys Szyc, Agata Kulesza, Adam Woronowicz, Adam Ferency, Cédric Kahn, Jeanne Balibar.